

I

(Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset)

DIREKTIIVIT

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI (EU) 2016/343,

annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016,

eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 82 artiklan 2 kohdan b alakohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

ovat kuulleet alueiden komiteaa,

noudattavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä ⁽²⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Syyttömyysolettamasta ja oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', 47 ja 48 artiklassa, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen, jäljempänä 'Euroopan ihmisoikeussopimus', 6 artiklassa, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, jäljempänä 'KP-yleissopimus', 14 artiklassa ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 11 artiklassa.
- (2) Unioni on asettanut tavoitteekseen pitää yllä ja kehittää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta. Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien ja erityisesti niiden 33 kohdan mukaan tuomioiden ja oikeusviranomaisten muiden päätösten tehostettu vastavuoroinen tunnustaminen ja tarvittava lainsäädännön lähentäminen helpottaisivat toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä ja yksilön oikeuksien oikeudellista suojaa. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen olisi sen vuoksi oltava unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakivi yksityisoikeudellisissa asioissa ja rikosasioissa.
- (3) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaan oikeudellinen yhteistyö unionissa rikosoikeuden alalla perustuu tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten muiden päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen.

⁽¹⁾ EUVL C 226, 16.7.2014, s. 63.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 20. tammikuuta 2016 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 12. helmikuuta 2016.

- (4) Mainitun periaatteen toteuttaminen edellyttää, että jäsenvaltiot luottavat toistensa rikosoikeudellisiin järjestelmiin. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen laajuus riippuu useista tekijöistä, joihin kuuluvat epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien turvaamisjärjestelyt ja sellaisten yhteisten vähimmäissäätöjen määrittely, jotka ovat välttämättömiä, jotta voidaan helpottaa periaatteen soveltamista.
- (5) Vaikka kaikki jäsenvaltiot ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja KP-yleissopimuksen osapuolia, kokemus on osoittanut, että tämä ei yksinään aina merkitse riittävää luottamusta muiden jäsenvaltioiden rikosoikeudellisiin järjestelmiin.
- (6) Neuvosto hyväksyi 30 päivänä marraskuuta 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien vahvistamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä, jäljempänä 'etenemissuunnitelma' ⁽¹⁾. Etenemissuunnitelmassa esitetään vaihe vaiheelta seuraavia oikeuksia koskevien toimenpiteiden toteuttamista: oikeus käännöksiin ja tulkkaukseen (toimenpide A), oikeus tietojen saamiseen oikeuksista ja syytteistä (toimenpide B), oikeus oikeudelliseen neuvontaan ja oikeusapuun (toimenpide C), oikeus pitää yhteyttä sukulaisiin, työnantajiin ja konsuliviranomaisiin (toimenpide D) sekä haavoittuvassa asemassa olevien epäiltyjen tai syytettyjen oikeus erityisiin suojatoimiin (toimenpide E).
- (7) Eurooppa-neuvosto ilmaisi 11 päivänä joulukuuta 2009 pitävänsä etenemissuunnitelmaa myönteisenä ja sisällytti sen osaksi Tukholman ohjelmaa – Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluun varten ⁽²⁾ (2.4 kohta). Eurooppa-neuvosto korosti, että etenemissuunnitelma ei ole tyhjentävä, ja kehotti komissiota tarkastelemaan muita tekijöitä, jotka liittyvät epäiltyjä ja syytettyjä koskevien prosessuaalisten oikeuksien vähimmäisvaatimukseen. Eurooppa-neuvosto kehotti komissiota myös arvioimaan, onko muita seikkoja, esimerkiksi syyttömyysolettamaa, käsiteltävä yhteistyön parantamiseksi kyseisellä alalla.
- (8) Etenemissuunnitelman nojalla on tähän mennessä hyväksytty kolme prosessuaalisia oikeuksia rikosoikeudellisissa menettelyissä käsittelevää säädöstä eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit 2010/64/EU ⁽³⁾, 2012/13/EU ⁽⁴⁾ ja 2013/48/EU ⁽⁵⁾.
- (9) Tämän direktiivin tarkoituksena on lujittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosoikeudellisissa menettelyissä vahvistamalla yhteiset vähimmäissäännöt, jotka koskevat tiettyjä syyttömyysolettamaan liittyviä näkökohtia ja oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä.
- (10) Koska tällä direktiivillä vahvistetaan epäiltyjen ja syytettyjen prosessuaalisten oikeuksien suojaa koskevia yhteisiä vähimmäissääntöjä, sen tavoitteena on lujittaa jäsenvaltioiden luottamusta toistensa rikosoikeudellisiin järjestelmiin ja siten helpottaa rikosasioissa annettujen päätösten vastavuoroista tunnustamista. Tällaiset yhteiset vähimmäissäännöt voivat myös poistaa esteitä kansalaisten vapaan liikkuvuuden tieltä jäsenvaltioiden alueella.
- (11) Tätä direktiiviä olisi sovellettava ainoastaan rikosoikeudellisissa menettelyissä, sellaisina kuin Euroopan unionin tuomioistuimien, jäljempänä 'unionin tuomioistuin', niitä tulkitsee, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön soveltamista. Tätä direktiiviä ei olisi sovellettava siviilioikeudellisiin menettelyihin eikä hallinnollisiin menettelyihin, mukaan lukien hallinnolliset menettelyt, joissa voidaan määrätä seuraamuksia, kuten kilpailuun, kauppaan, rahoituspalveluihin, tieliikenteeseen, veroihin tai veronkorotuksiin liittyvät menettelyt, eikä näihin menettelyihin liittyviin hallintoviranomaisten tutkimuksiin.
- (12) Tätä direktiiviä olisi sovellettava luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat epäiltynä tai syytettynä rikosoikeudellisissa menettelyissä. Sitä olisi sovellettava siitä hetkestä, kun henkilöä epäillään tai syytetään rikoksesta tai väitetystä rikoksesta, ja sen vuoksi jo ennen kuin jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet kyseiselle henkilölle joko virallisella ilmoituksella tai muulla tavoin tiedon siitä, että hän on epäilty tai syytetty henkilö. Tätä direktiiviä olisi sovellettava rikosoikeudellisten menettelyjen kaikissa vaiheissa, kunnes on lopullisesti ratkaistu kysymys siitä, onko epäilty tai syytetty tehnyt rikoksen, ja kyseisestä päätöksestä on tullut lopullinen. Oikeudellisten toimien ja oikeussuojakeinojen, jotka ovat käytettävissä vasta sitten, kun kyseisestä päätöksestä on tullut lopullinen, kuten asian saattaminen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi, ei pitäisi kuulua tämän direktiivin soveltamisalaan.

⁽¹⁾ EUVL C 295, 4.12.2009, s. 1.

⁽²⁾ EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1).

⁽⁴⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1).

⁽⁵⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin (EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1).

- (13) Tässä direktiivissä otetaan huomioon, että syyttömyysolettamaan liittyvät eri näkökohdat käsittävät luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden osalta erilaisia tarpeita ja suojan tasoja. Luonnollisten henkilöiden osalta tämän suojan sisältö käy ilmi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä. Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että syyttömyysolettamasta johtuvat oikeudet eivät koske oikeushenkilöitä samalla tavoin kuin luonnollisia henkilöitä.
- (14) Kansallisen lainsäädännön ja kansallisen ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön nykyisen kehitysvaiheen vuoksi on ennen aikaista säätää unionin tasolla oikeushenkilöitä koskevasta syyttömyysolettamasta. Tätä direktiiviä ei sen vuoksi olisi sovellettava oikeushenkilöihin. Sanotun ei pitäisi rajoittaa syyttömyysolettaman, sellaisena kuin siitä määrätään erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien ja unionin tuomioistuin sitä tulkitsevat, soveltamista oikeushenkilöihin.
- (15) Oikeushenkilöitä koskeva syyttömyysolettama olisi taattava voimassa olevien lainsäädännöllisten takeiden ja oikeuskäytännön avulla, joiden tuleva kehitys määrittää sen, onko olemassa tarvetta unionin tason toimille.
- (16) Syyttömyysolettamaa loukattaisiin, jos viranomaisen julkisissa lausumissa tai muissa kuin syyllisyyttä koskevissa oikeusviranomaisen päätöksissä viitattaisiin epäiltyyn tai syytettyyn syyllisenä, vaikka kyseisen henkilön syyllisyyttä ei ole laillisesti näytetty toteen. Tällaisissa lausumissa ja oikeusviranomaisten päätöksissä ei saisi antaa ymmärtää, että henkilö on syyllinen. Tämän ei pitäisi vaikuttaa syyttäjän toimiin, joiden tavoitteena on näyttää toteen epäillyn tai syytetyn syyllisyys, kuten syytteenpanoon, eikä oikeusviranomaisten päätöksiin, joiden seurauksena ehdollinen rangaistus pannaan täytäntöön, edellyttäen, että oikeutta puolustukseen kunnioitetaan. Tämän ei pitäisi myöskään vaikuttaa menettelyyn liittyviin ennakkollisiin päätöksiin, joita oikeusviranomaiset tai muut toimivaltaiset viranomaiset tekevät ja jotka perustuvat epäilyihin tai syyllisyyttä tukevaan näyttöön, kuten tutkintavankeutta koskeviin päätöksiin, edellyttäen, että kyseisissä päätöksissä ei viitata epäiltyyn tai syytettyyn syyllisenä. Toimivaltainen viranomainen voi ennen menettelyyn liittyvän ennakkollisen päätöksen tekemistä joutua tarkistamaan, että epäiltyä tai syytettyä vastaan on olemassa riittävästi syyllisyyttä tukevaa näyttöä, jonka perusteella kyseinen päätös on perusteltu, ja päätöksessä voidaan viitata tähän näyttöön.
- (17) "Viranomaisen julkisen lausuman" olisi katsottava tarkoittavan kaikkia lausumia, joissa viitataan rikokseen ja jotka antaa joko kyseistä rikosta koskevaan rikosoikeudelliseen menettelyyn osallistuva viranomainen, kuten oikeusviranomainen, poliisi tai muu lainvalvontaviranomainen, tai jokin muu viranomainen, kuten ministeri tai muu virkamies, ottaen huomioon, että tämä ei vaikuta koskemattomuutta koskevan kansallisen lainsäädännön soveltamiseen.
- (18) Velvoite pidäytyä viittaamasta epäiltyyn tai syytettyyn syyllisenä ei saisi estää viranomaisia levittämästä julkisuuteen tietoja rikosoikeudellisista menettelyistä, kun se on ehdottoman välttämätöntä rikostutkintaan liittyvistä syistä, kuten silloin kun tapauksesta julkaistaan videoaineistoa ja yleisöltä pyydetään apua väitetyn rikoksentehtäjän tunnistamiseksi, tai yleisen edun vuoksi, kuten silloin kun tietyn alueen asukkailla annetaan turvallisuusyistä tietoja väitetystä ympäristörikoksesta tai kun syyttäjä tai jokin muu toimivaltainen viranomainen antaa objektiivista tietoa rikosoikeudellisen menettelyn kulusta estääkseen yleisen järjestyksen häiriöt. Tällaisiin syihin vetoamisen olisi rajoitettava tilanteisiin, joissa se on kaikki edut huomioon ottaen kohtuullista ja oikeasuhteista. Tietojen levittämisen tapa ja asiayhteys eivät missään tapauksessa saisi luoda vaikutelmaa, että henkilö on syyllinen, ennen kuin hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen.
- (19) Jäsenvaltioiden olisi toteutettava asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että viranomaiset eivät tiedotusvälineille tietoja antaessaan viittaa epäiltyyn tai syytettyyn syyllisenä, niin kauan kuin hänen syyllisyyttään ei ole laillisesti näytetty toteen. Jäsenvaltioiden olisi tätä varten tiedotettava viranomaisille siitä, miten tärkeää on ottaa syyttömyysolettama asiaankuuluvasti huomioon annettaessa tai paljastettaessa tietoja tiedotusvälineille. Tämä ei saisi vaikuttaa lehdistönvapauden ja muun tiedonvälityksen vapauden suojelua koskevan kansallisen lainsäädännön soveltamiseen.
- (20) Toimivaltainen viranomainen olisi pidäyttyvä esittämästä epäiltyä tai syytettyä tuomioistuimessa tai julkisuudessa syyllisenä käyttämällä fyysisiä rajoitteita, kuten käsirautoja, lasikoppeja, hähkejä ja jalkarautoja, paitsi jos tällaisten keinojen käyttö on tarpeen tapauskohtaisista syistä, jotka liittyvät joko turvallisuuteen, kuten sen estämiseen, että epäilty tai syytetty vahingoittaa itseään tai muita taikka vahingoittaa omaisuutta, tai siihen, että epäiltyä tai syytettyä estetään pakemasta tai olemasta yhteydessä kolmansiiin osapuoliin, kuten todistajiin tai uhreihin. Mahdollisuus käyttää fyysisiä rajoitteita ei merkitse, että toimivaltainen viranomainen olisi tehtävä muodollinen päätös tällaisten keinojen käytöstä.

- (21) Toimivaltaisten viranomaisten olisi myös mahdollisuuksien mukaan pidätyttävä vaatettamasta epäilty tai syytetty tuomioistuimessa tai julkisuudessa vanginvaatteisiin, jotta välttyttäisiin antamasta vaikutelmaa, että hän on syyllinen.
- (22) Todistustaakka epäillyn ja syytetyn syyllisyydestä on syyttäjällä, ja epäselvyys olisi luettava epäillyn tai syytetyn eduksi. Syyttömyysolettamaa loukattaisiin, jos todistustaakka siirtyisi syyttäjältä puolustukselle, sanotun kuitenkin vaikuttamatta tuomioistuimen mahdollisiin valtuuksiin hankkia tietoa viran puolesta, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen sen arvioidessa epäillyn tai syytetyn syyllisyyttä ja rikoksesta epäillyn tai syytetyn rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyvään tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja koskevien olettamien käyttöön. Tällaisten olettamien käytön olisi pysyttävä kohtuuden rajoissa siten, että otetaan huomioon kyseessä olevan asian merkitys ja säilytetään oikeus puolustukseen, ja keinojen olisi oltava asianmukaisessa suhteessa niillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Tällaisten olettamien olisi oltava kumottavissa ja niitä saisi joka tapauksessa käyttää vain sillä edellytyksellä, että oikeutta puolustukseen kunnioitetaan.
- (23) Monissa jäsenvaltioissa syyttäjän lisäksi myös tuomarien ja toimivaltaisten tuomioistuinten tehtävänä on sekä syyllisyyden puolesta että sitä vastaan puhuvan näytön hankkiminen. Jäsenvaltioiden, joissa ei ole kontradiktorista järjestelmää, olisi voitava säilyttää nykyinen järjestelmänsä edellyttäen, että se on tämän direktiivin ja muiden asiaankuuluvien unionin ja kansainvälisen oikeuden säännösten mukainen.
- (24) Oikeus vaieta on tärkeä syyttömyysolettamaan liittyvä näkökohta ja sen olisi tuettava oikeutta olla todistamatta itseään vastaan.
- (25) Oikeus olla todistamatta itseään vastaan on niin ikään tärkeä syyttömyysolettamaan liittyvä näkökohta. Kun epäiltyä tai syytettyä pyydetään antamaan lausunto tai vastaamaan kysymyksiin, häntä ei pitäisi pakottaa esittämään todisteita tai asiakirjoja eikä antamaan tietoja, jotka voisivat johtaa siihen, että hän joutuu todistamaan itseään vastaan.
- (26) Oikeutta vaieta ja oikeutta olla todistamatta itseään vastaan olisi sovellettava kysymyksiin, jotka liittyvät rikokseen, josta asianomaista epäillään tai syytetään, eikä esimerkiksi kysymyksiin, jotka liittyvät epäillyn tai syytetyn henkilöllisyyteen.
- (27) Oikeus vaieta ja oikeus olla todistamatta itseään vastaan merkitsevät, että toimivaltaiset viranomaiset eivät saisi pakottaa epäiltyä tai syytettyä antamaan tietoja vastoin tahtoaan. Sen määrittämiseksi, onko oikeutta vaieta tai oikeutta olla todistamatta itseään vastaan loukattu, olisi otettava huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinta Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisesta oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.
- (28) Sitä, että epäilty tai syytetty käyttää oikeuttaan vaieta tai oikeutta olla todistamatta itseään vastaan, ei tulisi käyttää häntä vastaan eikä pitää itsessään todisteena siitä, että hän on tehnyt kyseessä olevan rikoksen. Tämä ei saisi vaikuttaa niiden kansallisten sääntöjen soveltamiseen, joiden mukaisesti tuomioistuin tai tuomari arvioi näyttöä, edellyttäen, että oikeutta puolustukseen kunnioitetaan.
- (29) Se, että epäilty tai syytetty käyttää oikeuttaan olla todistamatta itseään vastaan, ei saisi estää toimivaltaisia viranomaisia hankkimasta todisteita, jotka voidaan laillisesti saada epäillyltä tai syytetyltä lainmukaisia pakkokeinoja käyttäen ja jotka ovat olemassa tämän tahdosta riippumatta, kuten kotietsintäluvan perusteella saatava aineisto tai aineisto, joka on lain nojalla säilytettävä ja esitettävä vaadittaessa, sekä puhallus-, veri- ja virtsanäytteet ja DNA-testauksissa käytettävät kehon kudokset.
- (30) Oikeus vaieta ja oikeus olla todistamatta itseään vastaan eivät saisi estää jäsenvaltioita päättämästä, että vähäisissä rikkomuksissa, kuten vähäisissä tieliikenerikkomuksissa, toimivaltainen viranomainen voi käsitellä asiaa oikeudellisissa menettelyissä tai niiden joissakin vaiheissa kirjallisesti tai ilman epäillyn tai syytetyn kuulemista, edellyttäen, että tällöin kunnioitetaan oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.
- (31) Jäsenvaltioiden olisi harkittava sen varmistamista, että kun epäillylle tai syytetylle annetaan tietoja oikeuksista direktiivin 2012/13/EU 3 artiklan nojalla, hänelle annetaan myös tietoja oikeudesta olla todistamatta itseään vastaan, sellaisena kuin tätä oikeutta sovelletaan kansallisen lainsäädännön mukaan tämän direktiivin mukaisesti.

- (32) Jäsenvaltioiden olisi harkittava sen varmistamista, että kun epäillylle tai syytetylle annetaan oikeuksia koskeva ilmoitus direktiivin 2012/13/EU 4 artiklan nojalla, kyseinen ilmoitus sisältää myös tietoja oikeudesta olla todistamatta itseään vastaan, sellaisena kuin tätä oikeutta sovelletaan kansallisen lainsäädännön mukaan tämän direktiivin mukaisesti.
- (33) Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on yksi demokraattisen yhteiskunnan peruseriaa-asteista. Kyseiseen oikeuteen perustuu myös epäillyn ja syytetyn oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään, ja tämä olisi taattava kaikkialla unionissa.
- (34) Jos epäilty tai syytetty ei voi olla läsnä oikeudenkäynnissä hänestä riippumattomista syistä, hänellä olisi oltava mahdollisuus pyytää oikeudenkäynnille uutta ajankohtaa kansallisessa lainsäädännössä säädettyssä määräajassa.
- (35) Epäillyn tai syytetyn oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä ei ole ehdoton oikeus. Epäillyn tai syytetyn olisi voitava tietyin edellytyksin joko nimenomaisesti tai hiljaisella suostumuksella, mutta yksiselitteisesti, luopua tästä oikeudesta.
- (36) Tietyissä olosuhteissa kysymys epäillyn tai syytetyn syyllisyydestä tai syyttömyydestä olisi voitava ratkaista, vaikka asianomainen henkilö ei ole läsnä oikeudenkäynnissä. Näin voi olla tapauksessa, jossa epäillylle tai syytetylle on ilmoitettu hyvissä ajoin oikeudenkäynnistä ja poissaolon seuraamuksista mutta henkilö jättää silti saapumatta oikeudenkäyntiin. Epäillylle tai syytetylle oikeudenkäynnistä ilmoittamisella olisi katsottava tarkoitettavan sitä, että virallinen tieto oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta annetaan kyseiselle henkilölle joko haasteella henkilökohtaisesti tai muilla keinoin tiedoksi siten, että hän voi tulla tietoiseksi oikeudenkäynnistä. Sillä, että epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan poissaolon seuraamuksista, olisi erityisesti katsottava tarkoitettavan sitä, että henkilölle ilmoitetaan, että asia voidaan ratkaista, vaikka hän jättää saapumatta oikeudenkäyntiin.
- (37) Oikeudenkäynti, joka voi johtaa syyllisyyttä tai syyttömyyttä koskevan päätöksen tekemiseen, olisi voitava järjestää myös epäillyn tai syytetyn poissa ollessa, kun kyseiselle henkilölle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä ja hän on valtuuttanut nimeämänsä tai valtion nimeämän avustajan edustamaan häntä oikeudenkäynnissä ja avustaja on edustanut epäiltyä tai syytettyä.
- (38) Harkittaessa, onko tapa, jolla tieto annetaan, riittävä varmistamaan sen, että henkilö on tietoinen oikeudenkäynnistä, olisi tarvittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota myös siihen, millaista huolellisuutta noudattaen viranomaiset ovat pyrkineet ilmoittamaan asiasta asianomaiselle henkilölle ja millaista huolellisuutta noudattaen asianomainen henkilö on pyrkinyt saamaan hänelle osoitettua tietoa.
- (39) Kun jäsenvaltiot ovat säätäneet, että oikeudenkäynti on mahdollista järjestää epäillyn tai syytetyn poissa ollessa, mutta edellytykset päätöksen tekemiseksi tietyn epäillyn tai syytetyn poissa ollessa eivät täyty, koska epäiltyä tai syytettyä ei ole löydetty kohtuullisiksi katsottavista toimista huolimatta esimerkiksi siksi, että henkilö on paennut, olisi silti oltava mahdollista tehdä tällainen päätös, vaikka epäilty tai syytetty ei ole ollut läsnä, ja panna kyseinen päätös täytäntöön. Tällöin jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kun epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan kyseisestä päätöksestä, erityisesti kun hänet on otettu kiinni, hänelle olisi ilmoitettava myös mahdollisuudesta riitauttaa päätös ja oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon. Tällainen tieto olisi annettava kirjallisesti. Tieto voidaan antaa myös suullisesti sillä edellytyksellä, että tiedon antaminen kirjataan kansallisen lainsäädännön mukaista kirjaamisenmenettelyä käyttäen.
- (40) Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten olisi voitava evätä tilapäisesti epäillyltä tai syytetyltä pääsy oikeudenkäyntiin, jos se tapahtuu rikosoikeudellisen menettelyn moitteettoman kulun turvaamiseksi. Näin voidaan menetellä esimerkiksi silloin, kun epäilty tai syytetty häiritsee istuntoa ja hänet on poistettava salista tuomarin määräyksellä tai kun vaikuttaa siltä, että epäillyn tai syytetyn läsnäolo estää todistajan asianmukaisen kuulemisen.
- (41) Oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä voidaan käyttää vain siinä tapauksessa, että järjestetään yksi tai useampi suullinen käsittely. Tämä tarkoittaa, että oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä ei voida soveltaa, jos asiaankuuluvien kansallisten menettelysääntöjen mukaisesti suullista käsittelyä ei järjestetä. Tällaisten kansallisten sääntöjen olisi oltava perusoikeuskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimusten mukaisia, sellaisina kuin unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin niitä tulkitsevat, erityisesti siltä osin kuin kyse on oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Tämä koskee esimerkiksi tapausta, jossa on kyse yksinkertaistetusta menettelystä kokonaan tai osittain kirjallisen menettelyn tai menettelyn, johon ei sisälly suullista käsittelyä, jälkeen.

- (42) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tätä direktiiviä täytäntöön pantaessa, erityisesti niiltä osin kuin kyse on oikeudesta olla läsnä oikeudenkäynnissä ja oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin, otetaan huomioon haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeet. Haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27 päivänä marraskuuta 2013 annetun komission suosituksen⁽¹⁾ mukaan haavoittuvassa asemassa olevilla epäillyillä ja syytetyillä olisi tarkoitettava kaikkia epäiltyjä tai syytettyjä, jotka eivät ikänsä, psyykkisen tai fyysisen tilansa tai vammansa vuoksi pysty ymmärtämään rikosoikeudellista menettelyä tai osallistumaan siihen tehokkaasti.
- (43) Lapset ovat haavoittuvassa asemassa, ja heille olisi tarjottava erityisluonteista suojaa. Sen vuoksi eräiden tässä direktiivissä säädettyjen oikeuksien suhteen olisi vahvistettava erityisiä menettelyllisiä takeita.
- (44) Unionin oikeuden vaikuttavuuden periaate edellyttää, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön asianmukaiset ja tehokkaat oikeussuojakeinot siltä varalta, että yksilöille unionin oikeuden nojalla annettua oikeutta loukataan. Silloin kun tässä direktiivissä vahvistettuja oikeuksia on loukattu, tehokkaalla oikeussuojakeinolla olisi oltava mahdollisimman pitkälti sellainen vaikutus, että se palauttaa epäillyn tai syytetyn samaan tilanteeseen, joka olisi vallinnut, jos oikeudenloukkausta ei olisi tapahtunut, jotta turvataan oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeus puolustukseen.
- (45) Tuomioistuinten ja tuomarien olisi kunnioitettava oikeutta puolustukseen ja menettelyn oikeudenmukaisuutta arvioidessaan epäillyn tai syytetyn lausuntoja tai todisteita, joiden hankkimisessa on loukattu hänen oikeuttaan vaieta tai hänen oikeuttaan olla todistamatta itseään vastaan. Tässä yhteydessä olisi otettava huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan siitä, että kiduttamalla tai muuten kaltoin kohtelemalla Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan vastaisesti hankitut lausunnot hyväksyttäisiin näyttönä selvitetäessä asiaan liittyviä tosiseikkoja rikosoikeudellisissa menettelyissä, seuraisi, että menettely on kokonaisuudessaan epäoikeudenmukainen. Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen mukaan mitään lausuntoa, joka todetaan saadun kidutuksella, ei saisi käyttää todisteena oikeudellisissa menettelyissä, paitsi kidutuksesta syytettyä vastaan todisteena siitä, että sellainen lausunto on annettu.
- (46) Jotta voitaisiin seurata ja arvioida tämän direktiivin vaikuttavuutta, jäsenvaltioiden olisi lähetettävä saatavilla olevat tiedot tässä direktiivissä säädettyjen oikeuksien täytäntöönpanosta komissiolle. Tämä voisi tarkoittaa muun muassa lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten kirjaamia tietoja siitä, mitä oikeussuojakeinoja on käytetty, kun tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia syyttömyysolettamaan liittyviä näkökohtia tai oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä on loukattu.
- (47) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuskirjassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tunnustettuja perusoikeuksia ja periaatteita, joihin kuuluvat muun muassa kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kielto, oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen, oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, lapsen oikeudet, vammaisten integroituminen yhteiskuntaan, oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen. Erityisesti olisi otettava huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artikla, jonka mukaisesti unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään perusoikeuskirjassa, ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta.
- (48) Koska tässä direktiivissä säädetään vähimmäissäännöistä, jäsenvaltioiden olisi voitava laajentaa tässä direktiivissä säädettyjä oikeuksia suojan parantamiseksi. Jäsenvaltioiden myöntämän suojan taso ei saisi milloinkaan alittaa perusoikeuskirjassa tai Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjä vaatimuksia, sellaisena kuin unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin niitä tulkitsevat.
- (49) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitteita eli eräitä syyttömyysolettamaa koskevaan oikeuteen liittyviä näkökohtia ja oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä koskevien yhteisten vähimmäissääntöjen vahvistamista rikosoikeudellisissa menettelyissä, vaan ne voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

⁽¹⁾ EUVL C 378, 24.12.2013, s. 8.

- (50) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 21 olevien 1 ja 2 artiklan mukaisesti nämä jäsenvaltiot eivät osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido näitä jäsenvaltioita eikä sitä sovelleta näihin jäsenvaltioihin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamista.
- (51) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä, Tanskan asemasta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 22 olevien 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 LUKU

KOHDE JA SOVELTAMISALA

1 artikla

Kohde

Tässä direktiivissä säädetään yhteisistä vähimmäissäännöistä, jotka koskevat

- a) tiettyjä syyttömyysolettamaan liittyviä näkökohtia rikosoikeudellisissa menettelyissä;
- b) oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä rikosoikeudellisissa menettelyissä.

2 artikla

Soveltamisala

Tätä direktiiviä sovelletaan luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat epäiltyinä tai syytettynä rikosoikeudellisissa menettelyissä. Sitä sovelletaan rikosoikeudellisen menettelyn kaikissa vaiheissa siitä hetkestä, kun henkilöä epäillään tai syytetään rikoksesta tai väitetystä rikoksesta, kunnes on lopullisesti ratkaistu kysymys siitä, onko epäilty tai syytetty tehnyt rikoksen, ja tästä päätöksestä on tullut lopullinen.

2 LUKU

SYYTTÖMYYSOLETTAMA

3 artikla

Syyttömyysolettama

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäiltyä tai syytettyä kohdellaan syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen.

4 artikla

Julkiset viittaukset syyllisyyteen

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että viranomaisen julkisissa lausumissa ja muissa kuin syyllisyyttä koskevissa oikeusviranomaisten päätöksissä ei viitata epäiltyyn tai syytettyyn syyllisenä, niin kauan kuin hänen syyllisyyttään ei ole laillisesti näytetty toteen. Tämä ei vaikuta syyttäjän toimiin, joiden tavoitteena on näyttää toteen epäillyn tai syytetyin syyllisyys, eikä menettelyyn liittyviin ennakkolisiin päätöksiin, joita oikeusviranomaiset tai muut toimivaltaiset viranomaiset tekevät ja jotka perustuvat epäilyihin tai syyllisyyttä tukevaan näyttöön.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käytettävissä ovat tämän direktiivin ja erityisesti 10 artiklan mukaisesti asianmukaiset toimenpiteet, jos tämän artiklan 1 kohdassa säädettyä velvoitetta olla viittaamatta epäiltyyn tai syytettyyn syyllisenä rikotaan.

3. Edellä 1 kohdassa säädetty velvoite olla viittaamatta epäiltyyn tai syytettyyn syyllisenä ei estä viranomaisia levittämästä julkisuuteen tietoja rikosoikeudellisista menettelyistä, kun se on ehdottoman välttämätöntä rikostutkintaan liittyvistä syistä tai yleisen edun vuoksi.

5 artikla

Epäilyn ja syytetyn esittämistapa

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että epäiltyä tai syytettyä ei tuomioistuimessa tai julkisuudessa esitetä syyllisenä fyysisiä rajoitteita käyttämällä.

2. Edellä oleva 1 kohta ei estä jäsenvaltioita käyttämästä fyysisiä rajoitteita, jotka ovat tarpeen tapauskohtaisista syistä, jotka liittyvät turvallisuuteen tai siihen, että epäiltyä tai syytettyä estetään pakenemasta tai olemasta yhteydessä kolmansiin osapuoliin.

6 artikla

Todistustaakka

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että todistustaakka epäilyn tai syytetyn syyllisyydestä on syyttäjällä. Tämä ei vaikuta tuomarin tai toimivaltaisen tuomioistuimen velvoitteeseen etsiä sekä syyllisyyden puolesta että sitä vastaan puhuvaa näyttöä eikä puolustuksen oikeuteen esittää näyttöä asiassa sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäselvyys syyllisyydestä on luettava epäilyn tai syytetyn eduksi, myös silloin kun tuomioistuin arvioi kysymystä siitä, onko asianomainen henkilö vapautettava syytteestä.

7 artikla

Oikeus vaieta ja oikeus olla todistamatta itseään vastaan

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä on sen rikoksen osalta, josta häntä epäillään tai syytetään, oikeus vaieta.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä on oikeus olla todistamatta itseään vastaan.

3. Se, että epäilty tai syytetty käyttää oikeuttaan olla todistamatta itseään vastaan, ei estä toimivaltaisia viranomaisia keräämästä todisteita, jotka voidaan laillisesti saada lainmukaisia pakkokeinoja käyttäen ja jotka ovat olemassa epäilyn tai syytetyn tahdosta riippumatta.

4. Jäsenvaltiot voivat sallia, että niiden oikeusviranomaiset ottavat rangaistusta määrätessään huomioon epäiltyjen ja syytettyjen yhteistyöhalukkuuden.

5. Sitä, että epäilty tai syytetty käyttää oikeuttaan vaieta tai oikeuttaan olla todistamatta itseään vastaan, ei saa käyttää häntä vastaan eikä pitää todisteena siitä, että hän on tehnyt kyseessä olevan rikoksen.

6. Tämä artikla ei estä jäsenvaltioita päättämästä, että vähäisissä rikkomuksissa toimivaltainen viranomainen käsittelee asiaa oikeudellisissa menettelyissä tai niiden joissakin vaiheissa kirjallisesti tai ilman epäilyllä tai syytetyn kuulemista, edellyttäen, että tällöin kunnioitetaan oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

3 LUKU

OIKEUS OLLA LÄSNÄ OIKEUDENKÄYNNISSÄ

8 artikla

Oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä

- Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäilyllä tai syytetyllä on oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään.
- Jäsenvaltiot voivat säätää, että oikeudenkäynti, joka voi johtaa epäilyllä tai syytetyn syyllisyyttä tai syyttömyyttä koskevan päätöksen tekemiseen, voidaan järjestää tämän poissa ollessa edellyttäen, että
 - epäilylle tai syytetylle on ilmoitettu hyvissä ajoin oikeudenkäynnistä ja poissaolon seuraamuksista; tai
 - epäiltyä tai syytettyä, jolle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä, edustaa joko hänen itsensä tai valtion nimeämä valtuutettu edustaja.
- Edellä olevan 2 kohdan mukaisesti tehty päätös voidaan panna täytäntöön asianomaista epäiltyä tai syytettyä vastaan.
- Kun jäsenvaltiot ovat säätäneet, että oikeudenkäynti on mahdollista järjestää epäilyllä tai syytetyn poissa ollessa, mutta tämän artiklan 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä ei voida täyttää, koska epäiltyä tai syytettyä ei löydetä kohtuullisiksi katsottavista toimista huolimatta, jäsenvaltiot voivat säätää, että päätös voidaan silti tehdä ja panna täytäntöön. Tällöin jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun epäilylle tai syytetylle ilmoitetaan päätöksestä, erityisesti kun hänet on otettu kiinni, hänelle on ilmoitettava myös mahdollisuudesta riitauttaa päätös ja oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon 9 artiklan mukaisesti.
- Tämä artikla ei vaikuta niiden kansallisten sääntöjen soveltamiseen, joiden mukaisesti tuomari tai toimivaltainen tuomioistuin voi evätä tilapäisesti epäilyllä tai syytetyllä pääsyn oikeudenkäyntiin, jos se on välttämätöntä rikosoikeudellisen menettelyn moitteettoman kulun turvaamiseksi, edellyttäen, että oikeutta puolustukseen kunnioitetaan.
- Tämä artikla ei vaikuta niiden kansallisten sääntöjen soveltamiseen, joiden mukaisesti oikeudelliset menettelyt tai niiden jotkin vaiheet käydään kirjallisesti, edellyttäen, että oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kunnioitetaan.

9 artikla

Oikeus uuteen oikeudenkäyntiin

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos epäilty tai syytetty ei ole ollut läsnä oikeudenkäynnissään eivätkä 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset ole täyttyneet, hänellä on oikeus uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon, joka mahdollistaa asian käsittelyn uudelleen, myös uuden näytön tarkastelemisen, ja joka voi johtaa alkuperäisen päätöksen kumoamiseen. Jäsenvaltioiden on tältä osin varmistettava, että kyseisellä epäilyllä tai syytetyllä on oikeus olla läsnä, osallistua tehokkaasti kansallisen lainsäädännön mukaisia menettelyjä sovellettaessa ja käyttää oikeuttaan puolustukseen.

4 LUKU

YLEISET SÄÄNNÖKSET JA LOPPUSÄÄNNÖKSET

10 artikla

Oikeussuojakeinot

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä on käytössään tehokkaat oikeussuojakeinot, jos hänen tämän direktiivin mukaisia oikeuksiaan loukataan.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että arvioitaessa epäillyn tai syytetyn lausuntoja tai todisteita, joiden hankkimisessa on loukattu hänen oikeuttaan vaieta tai hänen oikeuttaan olla todistamatta itseään vastaan, oikeutta puolustukseen ja menettelyn oikeudenmukaisuutta kunnioitetaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta todisteiden hyväksytävyyttä koskevia kansallisia sääntöjä ja järjestelmiä.

11 artikla

Tiedonkeruu

Jäsenvaltioiden on viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 2020 ja sen jälkeen joka kolmas vuosi toimitettava komissiolle saatavilla olevat tiedot, joista ilmenee, miten tässä direktiivissä vahvistetut oikeudet on pantu täytäntöön.

12 artikla

Kertomus

Komissio toimittaa viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 2021 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin täytäntöönpanosta.

13 artikla

Suojan tason säilyttäminen

Tämän direktiivin säännösten ei ole katsottava rajoittavan perusoikeuskirjassa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja muissa asiaa koskevissa kansainvälisen oikeuden määräyksissä tai minkään jäsenvaltion oikeudessa turvattuja oikeuksia tai menettelyllisiä takeita eikä poikkeavan niistä, jos nämä tarjoavat tätä direktiiviä korkeatasoisemman suojan.

14 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 2018. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

*15 artikla***Voimaantulo**

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

*16 artikla***Osoitus**

Tämä direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti.

Tehty Strasbourgissa 9 päivänä maaliskuuta 2016.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

M. SCHULZ

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

J.A. HENNIS-PLASSCHAERT
